

Do pozornosti!

A jä baša s Kokavi...,

spevník ľudových piesní z Kokavy nad Rimavicou. Slávnostné uvedenie sa konalo 4. 8. 2023 vo Dvore Paľa Bútora v Koka-ve nad Rimavicou v rámci Festivalu ľudovej kultúry KOLIES-KO. Obsahuje 250 znotovaných ľudových piesní.

Viac na strane 7

Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu kolektívov a jednotlivcov záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte uvádza cyklus **predstavujeme hráčov na heligónke:**

Juraj Krahulec ml.

Výrobca a hráč na heligónke, často účinkuje s manželkou Stelou, ktorá je vynikajúcou speváčkou. Býva v Koka-ve nad Rimavicou. Študoval na strednej priemyselnej škole v Brezne.

Tejto záľube sa venuje už od desiatich rokov. Jeho folklórne začiatky, najmä ako speváka či tanečníka, sú spojené s detským folklórnym súborom Kokavan, ktorý v tom období viedla Mgr. Viera Brezinová. Bola prvá, ktorá ho v súbore k heligónke priviedla. Tento hudobný nástroj mu nebol úplne neznámy. Poznal ho veľmi dobre z domáceho prostredia, keďže otec na heligónku hral a pochopiteľne ho zaučal. S otcom bol na Orave u jedného majstra, u ktorého si otec objednal heligónku a tento moment v ňom len potvrdil zvedavosť spoznať ešte viac tento nástroj. Ako sám uviedol, prvým impulzom bola taktiež súťaž „O zlatú guľôčku“, na ktorej sa umiestnil na druhom mieste.

Z detského súboru prešiel postupne do folklórneho súboru Kokavan, ktorého členom bol dlhé roky a stále je členom folklórnej skupiny Kmotry a Kmotrovia v Detve či inštrumentalista s LH Ďateľinka. Po odchode do Detvy, kde pôsobil asi 15 rokov, mali aj prvé jeho nástroje označenie *Juraj Krahulec Detva*, no po návrate do Kokavy nad Rimavicou zas značku *Juraj Krahulec Kokava*. V súčasnosti už miesto neuvádza a za kvalitnou značkou môžeme nájsť len meno výrobcu, teda Juraj Krahulec.

Pokračovanie na s. 2

Prvé skúsenosti s týmto hudobným nástrojom získal vtedy, keď úplne rozobral otcovu heligónku a všetko si podrobne zakreslil, neskôr mu pomohli radami aj kamaráti – strojárji, s ktorými konzultoval výrobu prípravkov potrebných pri výrobe komponentov. Od roku 2001 má živnosť na výrobu a opravu ľudových hudobných nástrojov.

Jeho repertoár tvoria piesne z Kokavy a okolia, piesne z Podpoľania a tiež tanečná hudba zo 70. a 80. rokov 20. storočia. Pravidelne vystupuje na domácich folklórnych festivaloch, napr. festival ľudovej kultúry Koliesko v Kokave nad Rimavicou, Folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve, Horehronské dni spevu a tanca v Heľpe, folklórny festival Východná... S folklórom navštívil všetky susedné štáty a najďalej bol v Čiernej Hore. Na súťažiach heligónkarov či už v Detve, Kokave alebo Budinej sa objavuje nielen ako hráč, ale aj ako porotca. Často vystupuje spolu s otcom Jurajom, ktorý je tiež výborným hráčom.

Samostatných výstav svojich hudobných nástrojov mal viacero, napr. v rámci Nedeľného kultúrneho popoludnia v Kokave nad Rimavicou (23. 8. 2020), na podujatí Celoslovenská prehliadka heligónkarov v Korytárkach (*Debata o heligónke*, 19. 9. 2020). Na podujatí Detviaska heligónka prezentoval výrobu heligónky pod názvom *Pohľad do duše heligónky*.

Viacrát sa jeho hra na heligónke objavila v rozhlase – odvysielalo ju Rádio Regina. V marci 2021 účinkoval v TV relácii Kapura. V magazíne Čarovné Slovensko bol o ňom uverejnený príspevok (11/2020), podobne aj v knihe Čarovné Slovensko (12/2020).

Jeho hru a spev možno počuť na viacerých CD, napr. *Heligónkari 16* – Peter Uhrín a jeho hostia (Jaroslav Jackuliak a Juraj Krahulec), *Heligónkari 7* s Rastislavom Skrutekom,

Zvolávanie heligónkarov, ... z kokavských kolešní, Piesne časom utkané – Kmotry a kmotrovia z Detvy, z najnovších s LH Ďatelinka – *Aždaj tebe, Ondriku, Od Málinca po Dolnú zem*.

Na otázku, či si vedie vlastnú kroniku, odpovedal: „Nevediem kvôli tomu, že som to, žiaľ, nepočítal od začiatku, takže by to nebolo presné číslo.“

Vystupuje striedavo v kokavskom či detviaskom kroji. A kde tvorí? Dielničku na výrobu heligónok má doma, na adrese trvalého pobytu. Kto by mal záujem, nech sa ozve, či zastaví v Kokave nad Rimavicou, kde ho všetci veľmi dobre poznajú.

Michal Abelovský

Ľudia – roky – udalosti

Alexander Suhányi: „Súkromné podnikanie v zdravotníctve je zatiaľ len pre úzku skupinu ľudí“

Lekár – gynekológ, prezident občianskeho združenia Casino Club **MUDr. Alexander Suhányi** sa narodil 27. 9. 1943 v Rimavskej Sobote. Základné vzdelanie získal v obciach Dubovec a Jesenské, maturoval v r. 1960 na Jedenásťročnej strednej škole v Rimavskej Sobote. V r. 1960 – 66 študoval medicínu na Lekárskej fakulte (LF) UPJŠ v Košiciach a na LF UK v Martine. V r. 1966 – 93 pracoval ako sekundárny lekár a zástupca primára na gynekologickom oddelení OÚNZ, neskôr NsP v Lučenci. Od r. 1993 pôsobí až doteraz ako súkromný ženský lekár v ordinácii GYMAPOR v Lučenci. V r. 1986 – 88 bol expertom Ministerstva zdravotníctva ČSSR v Líbyi. V r. 1993 sa stal zakladajúcim členom a zároveň prezidentom občianskeho združenia Casino Club v Lučenci. V r. 1992 – 2002 pôsobil tri volebné obdobia ako člen Mestskej rady MsÚ v Lučenci. Žije v Lučenci.

Pán doktor, prezrad' nám, prosím, aká bola tvoja cesta k lekárskemu povolaniu?

Nie každý teenager má jasno o svojej budúcnosti. Ja som nemal, ale dopomohol mi manžel mojej sesternice, ktorý v tom čase študoval medicínu. Rodičom sa to zapáčilo a podporovali ma. Po prijímacích skúškach prijali 420 uchádzačov, lebo lekárov bol v tom čase nedostatok. Je síce pravda, že za prvé semestre sa počet značne preosial, ale aj tak nás skončilo dost'. Napadá mi analó-

gia so súčasným stavom nedostatku lekárov. Už mocní toho obdobia na rozdiel od dnešných mali jasno ako zabezpečiť starostlivosť o zdravie ľudí. Neboli to ľahké časy. Tí, čo sme dostali ubytovanie na internáte, bývali sme v malej izbičke štyria na dvoch poschodových posteliach. A tí, čo nemali peniaze na privát, bývali v telocvični päťdesiati na matracoch. Kto chcel študovať, musel ísť poobede do vedeckej knižnice, kde bolo ticho. Ináč Košice boli v tom čase príjemným provinčným mestom s počtom obyvateľov 75 000 a s možnosťou sa kultúrne aj športovo vyžiť. Dostávali sme aj zadarmo lístky do divadla. V lete 1962 na povinnej brigáde sme začali kopať kanály pre infraštruktúru vtedajších VSŽ, súčasného US Steel. Po otvorení Lekárskej fakulty v Martine, ktorá sa vtedy volala detašovaným pracoviskom LF Univerzity Komenského, študentov, ktorí pochádzali zo Stredoslovenského kraja, preradili do štvrtého ročníka do Martina. Tam až do postavenia internátu sme boli ubytovaní v učňovskom stredisku, spali na vyradených nemocničných posteliach a na každej chodbe sme mali k dispozícii dve sprchy a jeden plechový válov pre všetkých na umývanie. Treba tu spomenúť, že v roku 1966 sme po promócií už mohli znovu používať titul MUDr., predtým končiaci mohli používať len titul promovanej lekár.

Dotknime sa teraz tvojich lekárskeho začiatkov v lučenskej nemocnici.

Po promócií som nastúpil do Lučenca. Riaditeľov, ktorí tam v tom čase pôsobili, hneď po r. 1968 vymenili za nových, primári väčšinou ostali na svojich postoch. Mal som šťastie, lebo primár MUDr. Vojtech Vajda, ktorý ma prijal na gynekologické oddelenie, strávil celý r. 1967 na stáži v nemeckom Hamburgu. Áno, aj v tom čase boli takéto možnosti pre vyvolených. Po jeho návrate sme začali používať moderné spôsoby operačnej techniky, nové liečebné procedúry, čo bolo na Slovensku raritou. Tak sme sa stali populárnymi. To nám ale neskôr viac uškodilo, ako pomohlo. Primára Vajdu vyštvali z Lučenca a mne ako jeho zástupcovi prikazili ďalšiu kariéru.

V r. 1986 – 88 si pôsobil ako expert Ministerstva zdravotníctva ČSSR v Líbyi.

Áno, bolo to núdzové riešenie z mojej strany, ktoré však neľutujem. Ako prvý konzultant som viedol oddelenie s 53 posteľami, ktoré sa zdá byť terazšími očami malé, len si treba uvedomiť, že v arabských krajinách idú ženy na druhý deň po pôrode domov. Okrem toho som pôsobil ako koordinátor česko-slovenského tímu. Z toho vyplývalo, že som musel vybavovať úradné veci pre ľudí pôsobiacich v štyroch nemocniciach na okolí. Toto všetko mali vybavovať zamestnanci ambasády a zastupiteľstva Polytechny Praha, ktorí za to brali slušné peniaze. Oni mi však ponúkli služobné auto a nejaké výhody pri transferovaní peňazí, tak som do toho išiel. Pred odchodom sme boli dezinformovaní o situácii v Líbyi, ktorá nám bola vykreslená ako chudobná rozvojová krajina. Keď som sa porozhliadol v novej modernej nemocnici, ktorú Nemci postavili a odovzdali na kľúč, začalo mi byť jasné, čo je propaganda a ideológia. V tom čase na 4,5 milióna obyvateľov Líbye pracovalo 1,5 milióna cudzincov. Líbyjský dinár bol najdrahšou valutou, 3,3-krát drahšou ako dolár a táto mena bola krytá zlatom. Starostlivosť o obyvateľstvo bolo na úrovni Kuvajtu s obrovskými výhodami a nákladmi zo strany štátu. Po odbornej stránke výskyt chorôb bol iný, napríklad za dva a pol roka som operoval len dva zhubné nádory a na ICU (intenzívna jednotka), ktorá bola spoločná pre všetky oddelenia, som sa nestretol ani s jedným infarktom.

Po „nežnej revolúcií“ si v Lučenci zriadil súkromnú gynekologickú ordináciu...

Áno, po revolúcií som si myslel, že viem, ktorým smerom sa bude vyvíjať situácia v spoločnosti ako aj v medicíne. Bohužiaľ, ten vývoj nešiel krátkou cestou tam, kde by sme chceli byť a doteraz ani nie sme. Darom som mal na Slovensku prvú licenciu na súkromnú gynekologickú prax podpísanú priamo ministrom, musel som sa zaradiť do masového pohybu s ostatnými a nemal som z toho žiadnu výhodu.

Pokračovanie na s. 4

Z Business-Incubatoru v Pittsburgu (USA) som doniesol projekty na riadenie a organizáciu zdravotnej starostlivosti pre svoju súkromnú ambulanciu, ako aj pre našu regionálnu nemocnicu. Keď som tento projekt ponúkol vtedajšiemu vedeniu nemocnice, nemali záujem sa s ním ani len oboznámiť. Čo sa týka súkromného podnikania v zdravotníctve je zatiaľ len pre úzku skupinu ľudí. Stačí si prečítať názov nešťatné zdravotné zariadenie, z ktorého jasne vyplýva, že nie je ani štátne, ani súkromné. Je to teda akýsi „mačkopes“, oxymoron. Ináč pokroky v medicíne sú ohromné a už začína prevládať aj u nás automatizácia a začína sa využívať aj umelá inteligencia. Minulé storočie bolo charakterizované ako storočie zrýchľovania. Týkalo sa všetkých oblastí spoločnosti. Bohužiaľ, na tento zrýchľujúci sa vlak sme nasadli veľmi neskoro.

V r. 1993 si sa stal jedným zo zakladajúcich členov a prezidentom občianskeho združenia Casino Club v Lučenci...

Občianske casino v Lučenci bolo založené v r. 1833. Jeho úlohou bolo domestikovať myšlienky osvietenstva a prvé výsledky priemyselnej revolúcie a tým urýchliť prechod k občianskej spoločnosti. Po 160. rokoch sme sa rozhodli túto spoločnosť obnoviť. Každý sa domnieval, že pod názvom Casino Club sa skrýva herňa, nevestinec či zábavný podnik. Pri zakladaní som bol za obnovenie pôvodného názvu združenia, teda Občianske Casino, ale väčšina zakladajúcich členov si myslela, že tento názov bude atraktívnejší a modernejší. S myšlienkou obnoviť tento klub prišli páni Dobrocký a Krúdy a prezidentom som bol zvolený bez môjho prispenia a snaženia. Cieľom klubu bolo napomáhať rozvoju mesta a regiónu a udržať tradície, kultúrnu a životnú úroveň. Členovia museli byť právne a politicky bezúhonní lokálpatrioti. Boli to ľudia z rôznych oblastí života, veľkou väčšinou podnikatelia a intelektuáli z okresu Rožňava, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš a Lučenec. Medzi najväčšie a najúspešnejšie kultúrno-spoločenské akcie patrili európske a svetové stretnutie Novohradčanov v Redute, ktorých organizácia vyžadovala ohromné úsilie pri vyhľadávaní kontaktov a zosúladovaní termínov. Najväčším projektom v oblasti rozvoja bol pokus o získanie sídla Gemersko-Novohradskej župy do Lučenca. Ako z nedávnej minulosti vieme, pán Nižňanský so svojimi spolupracovníkmi vypracovali projekt nového územného

členenia a riadenia štátu podľa vzoru starých žúp. Toto členenie zohľadňovalo ekonomickú situáciu, úroveň rozvoja priemyslu a poľnohospodárstva, geografické danosti, ako aj zloženie populácie. Samozrejme zefektívnenie riadenia a zníženie výdavkov na štát. Vytvorili sme skupinu ľudí zo spomínaných štyroch okresov, vypracovali sme projekt, ktorý som osobne ako vedúci delegácie odovzdal vtedajšiemu predsedovi parlamentu. Hoci tento projekt už bol na spadnutie, neuskutočnil sa, pretože nebola „politická vôľa“. Dzurindovi a Miklóšovi vyhovovala mečiarovská fragmentácia územného delenia, správy a volebného systému z takých istých dôvodov. Vyhovuje to aj dnešným politikom.

V priebehu života si načrel aj do politickej činnosti, bol si členom Mestskej rady v Lučenci.

Áno, politika. Už senátori v starom Ríme vedeli, že plebejci, aby boli spokojní, potrebujú chlieb a cirkus. V súčasnosti cirkusu máme nadbytok, no chleba stále menej. Sedel som v mestskej rade tri volebné obdobia, teda 12 rokov. Zo začiatku to vyzeralo s rozvojom mesta veľmi sľubne, dokonca sme preberali v Bratislave cenu za najvýraznejší rozvoj mesta na Slovensku. Táto cena však nebola výsledkom práce poslancov a primátora, ale niekoľkých málo podnikateľov, ktorí investovali do záchrany pamiatok, do novej architektúry aj do športu a kultúry. V tom čase bolo módou vytvárať vzťahy medzi takzvanými družobnými mestami, a tak sme nadviazali kontakty s mestom Louny v Čechách, mestom Pápa v Maďarsku a predtým ešte s mestom Greenville v USA. Vzájomne sme sa navštevovali a vymieňali si skúsenosti z riadenia samosprávnych celkov. Toto obdobie trvalo však veľmi krátko. Po „úspešnej“ privatizácii zanikli takmer všetky predtým dobre fungujúce firmy a dostali sa do problémov aj novovzniknuté. Mesto sa dostalo na šikmú plochu. Zo súčasného nadhľadu si dovoľím povedať, že žiadne okresné mesto zmenou režimu neutrpelo toľko škôd ako Lučenec. Nechcem to argumentovať. Stačí sa pozrieť na vývoj populácie, teda počet obyvateľov, ich vekové a etnické zloženie, a to nám všetko prezradí.

Mohol by si sa s nami podeliť o tvoju životnú filozofiu?

Každý človek vo svojom živote urobí množstvo chýb i špatných rozhodnutí. Kariéra a úspešnosť závisia na množstve a vážnosti týchto rozhodnutí a na možnosti ich nápravy.

Spokojnosť a šťastie človeka však nie sú v priamej úmere s úspešnosťou. Najdôležitejším faktorom je poznanie seba samého, uvedomenie si svojich schopností a možností, a správanie sa na základe toho. Získanie vnútornej rovnováhy a mieru podmieňuje aj žitie v rovnováhe so svojím okolím.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomínáme si

Pavel Bútor

Tanečník, folklorista, choreograf ľudového tanca, kultúrno-osvetový pracovník **Mgr. art. Pavel Bútor** sa narodil 6. 2. 1948 v Rimavskej Sobote. Základnú školu navštevoval v r. 1954 – 63 v Kokave nad Rimavicou, Strednú všeobecnovzdelávaciu školu (SVŠ) v r. 1963 – 66 v Šafárikove (dnes Tornaľa). V r. 1969 – 74 študoval choreografiu slovenského ľudového tanca u prof. Štefana Nosáľa na VŠMU v Bratislave.

V r. 1966 – 67 bol tanečníkom v Poddukelskom ukrajinskom ľudovom súbore (PULS) v Prešove, v r. 1967 – 69 vojakom – tanečníkom vo vojenskom súbore Jánošík v Brne. V r. 1974 – 75 pôsobil ako metodik tanca v Krajskom osvetovom stredisku (KOS) v Banskej Bystrici a v r. 1975 – 98 ako vedúci ZK ROH a vedúci súboru Dimitrovec (neskôr Lipa) v Chemických závodoch Juraja Dimitrova v Bratislave. Od r. 2001 bol až do smrti metodikom pre folklór v Národnom osvetovom centre (NOC) v Bratislave. Počas praxe vytvoril vyše 60 choreografií vo folklórnych súboroch Lúcnica, SEUK, Lipa, Vršatec, Zemplín, Zobor, Kokavan, Sinec, Šarišan, Jánošík, Rimavan, Vepor, Gornik...

Pokračovanie na s. 5

Spolupracoval so zahraničnými folklórnymi súbormi: Nádej – Paríž (1975 – 1980), Limbora – New York (1975), Mladé srdcia – Sydney (1989 – 90), ako i s folklórnymi skupinami z Maďarska, Poľska a Lužickej Srbi.

Tanec ho sprevádzal celým životom. Jeho mama stále hovorila, že už aj v jej brušku tancoval. Obaja rodičia boli výbornými tanečníkmi a on ako malý chlapec chodil s nimi na rôzne vystúpenia. Ako stredoškolač sa dostal do Tornale, kde tancoval v jednom z vtedy najlepších folklórnych súborov na Slovensku, v súbore Čierťažeň. V ňom prežil profesionálne začiatky nestora slovenskej ľudovej choreografie Mikuláša Senku z Moravskej Lehoty. V ďalšom období nastúpil do profesionálneho ľudového súboru PULS v Prešove a odtiaľ do Brna, kde tancoval vo vojenskom súbore Jánošík. V Jánošíku stretol vynikajúcich tanečníkov zo SLUK-u, Lúčnice či iných súborov a tam vznikli priateľstvá na celý život.

Nadväzne pôsobil ako choreograf a metodik pre folklór v Národnom osvetovom centre v Bratislave. Táto práca zahŕňala nielen metodickú činnosť, ale aj pomoc pre folklórne súbory, rôzne organizačné záležitosti, réžie programov, skrátka NOC sa vždy snažilo pomáhať folklórnemu hnutiu na Slovensku. Od r. 1971 pracoval v programovej rade folklórneho festivalu Východná, spoluorganizoval aj Myjavské či Podpolianske slávnosti v Detve. Stál aj pri začiatkoch festivalu ľudovej kultúry Kolliesko v Kokave nad Rimavicou.

Mgr. art. Pavel Bútor zomrel 5. 7. 2013 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne v Kokave nad Rimavicou.

Štefan Kati

Redaktor, novinár, kultúrno-osvetový pracovník **PhDr. Štefan Kati** sa narodil 8. 9. 1958 v Lučenci. V r. 1964 – 73 navštevoval IV. ZDŠ v Lučenci, v r. 1973 – 77 Gymnázium BST v Lučenci, maturoval v triede Zelmy Jamickej. V r. 1977 – 81 študoval na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove.

V r. 1981 – 87 pracoval ako osvetový pracovník v Okresnom osvetovom stredisku v Lučenci. V ďalších rokoch pôsobil ako redaktor a novinár – tlačový orgán Pravda Bratislava (1987 – 91), redakcia Smer Banská Bystrica (1991 – 92) a redakcia Novohradských novín v Lučenci (1992 – 96). Jeho posledným pracoviskom bolo Novohradské osvetové stredisko (NOS) v Lučenci (1996 – 99), kde vykonával pozíciu vedúceho záujmovo-vzdelávacej činnosti.

V rámci NOS v Lučenci sa zameriaval na prípravu a tvorbu výchovno-vzdelávacích podujatí, spomienkových osláv, rôznych výročí... Organizoval prednáškovú činnosť v školách a iných inštitúciách. Istý čas pôsobil aj ako redaktor Rozhlasu po drôte, ktorý sa venoval rôznym aktualitám z regiónu. V printových médiách Pravda, Smer či Novohradské noviny prinášal správy zo všetkých oblastí novohradského regiónu s výnimkou športu. Po r. 1989 sa púšťal aj do „odvážnejších“ tém súvisiacich napr. s privatizáciou, životným prostredím či tragickými udalosťami v regióne.

Počas svojho krátkeho života napísal len jedinú knihu *Z druhej strany mreží* (1996). Knižku tvoria v podstate dva nesúvisiace príbehy, udalosti. Prvú časť vyplňajú autentické spomienky Lučiččana – recividistu, s ktorým sa Štefan Kati naozaj stretával v krčme Lipa. Druhá časť knihy je venovaná leopoldovskej vzbure v marci 1990. Na túto časť zbieral autor materiál dlhodobo a veľmi pracne, lebo internet v dnešnej podobe nemal vtedy k dispozícii.

PhDr. Štefan Kati zomrel 11. 1. 1999 v Lučenci vo veku nedožitých 41 rokov v dôsledku tragickej dopravnej nehody. Pochovaný je v urnovom háji tunajšieho mestského cintorína.

Dušan Kraus

Prozaik, dramatik, spisovateľ pre deti a mládež, scenárista **Dušan Kraus** sa narodil 11. 9. 1937 v Martine v rodine notára Alfréda Krausa. V r. 1940 sa celá rodina presťahovala do Ábelovej neďaleko Lučena, kde žili do r. 1949. Následne sa sťahovali do obce Necpaly (1949 – 52) a potom do Zvolena (1952 – 61). Vo Zvolene vyštudoval Dušan Kraus Vyššiu priemyselnú školu strojnícku a stavebnú (1952 – 57). V období rokov 1957 – 77 pracoval ako výrobný dispečer v Západoslovenských plynárenských závodoch v Bratislave. Od r. 1977 pôsobil až do konca života ako spisovateľ v slobodnom povolaní v Bratislave.

Do literatúry vstúpil v r. 1969 poviedkami publikovanými v Slovenských pohľadoch. Kraus sa vo svojich prozaických dielach zameriaval na ľudí, ktorých poznal – písal prevažne o zamestnancoch plynárne, o obyvateľoch z bratislavských predmestí. Túto tematiku pretavil do svojich kníh: *Životy unikajúce* (1979), *Pred odchodom* (1983), *Plynárenské poviedky* (1999), *Klingerova kolónia* (2000), *Dulovo námestie a iné novely* (2000).

Druhý tematický okruh jeho prozaickej tvorby vyplňa autobiograficky štylizovaný pohľad na mestské i dedinské prostredie po r. 1948. Dokumentujú to zbierky poviedok: *Z zvolenskej mozaiky* (1995), *Z ábelovských dní* (1997) a román *Osvetľovač* (1998). Románom *Plynojem smrti* (1999) sa vracia do obdobia druhej svetovej vojny.

Pokračovanie na s. 6

V oblasti literatúry pre deti a mládež sa predstavil prózou *Petrov mlyn* (1988), detský svet na sídliskách Bratislavy zobrazil v zbierke poviedok *Môj domov na predmestí* (1992). Zážitky z vlastného detstva zhrnul do zbierky poviedok *Posledná pošta Ábelová* (1994). Okrem toho bol aj autorom rozhlasových hier: *Spojovateľka* (1980), *Precedens* (1981), *Tvrdosť vody* (1982). Napísal tiež niekoľko scenárov k televíznym filmom: *Klenovič Ján* (1980), *Jozef Urbančok* (1981), *Nočný spev* (1989).

Predkladaný materiál som spracoval za pomoci literatúry: *Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia*. Martin – Slovenská národná knižnica, 2008, s. 260 – 261. Životopisné údaje som telefonicky konzultoval s bratom pána spisovateľa prof. RNDr. Ivanom Krausom, DrSc. z Bratislavy.

Dušan Kraus zomrel 13. 6. 2001 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne Rozália v Košiciach.

Augustín Kubínyi

Prírodovedec, múzejník **Augustín (Ágoston) Kubínyi** sa narodil 30. 5. 1799 vo Vidinej, okres Lučenec. Pochádzal zo šľachtickej rodiny z Vyšného Kubína. Študoval na evanjelickom gymnáziu v Banskej Bystrici (1806 – 12), na reformovanom kolégiu v Debrecíne (1812 – 14) a filozofiu, diplomáciu a archeológiu na univerzite v Pešti (1815 – 19). V r. 1821 – 25 pracoval v správe Novohradskej stolice v Balassagyarmate. V r. 1843 – 69 bol riaditeľom Maďarského národného múzea v Pešti, od r. 1869 žil na dôchodku v Pešti.

Záujem o prírodné vedy v ňom vzbudil učiteľ Kristián Andrej Zípsler na gymnáziu v Banskej Bystrici.

Venoval sa najmä geológii, realizoval botanické, geologické a archeologické výskumy aj na Slovensku – v Rimavskej Sobote, Cinobani, Pohorelej.

Po prehratej revolúcii za nezávislosť 1848 – 49 nastalo ťažké obdobie aj pre Maďarské národné múzeum. Ako riaditeľ však prostredníctvom verejného daru pokračoval v predtým začatej práci múzea – zariaďoval ho, dopĺňal zbierky a vykonával aj sadové úpravy okolia objektu. Vo veľkej sále múzea sa v r. 1851 – 65 organizovali dobročinné koncerty, mala v nej svoje prvé vystúpenie aj Maďarská filharmónia pod vedením hudobného skladateľa Ferenca Erkela. Do postavenia novej budovy parlamentu zasadala v sále múzea aj dolná a horná komora parlamentu.

Augustín Kubínyi sa svojimi výsledkami v správe a organizácii Maďarského národného múzea zapísal do dejín domácej vedy. Okrem toho bol podpredsedom zväzu maďarských lekárov a prírodovedcov, prezidentom Maďarskej spoločnosti pre prírodné vedy. Vznikla Maďarská geologická spoločnosť, jej zasadnutie sa konalo 3. 1. 1848 na jeho panstve vo Vidinej. Tiež myšlienka vytvorenia zoologickej záhrady v Pešti pochádzala od neho a na jej otvorení v r. 1866 sa zúčastnili aj János Xántus, József Gerenday a Lipót Rottenbiller. V r. 1842 vyšla jeho najvýznamnejšia samostatná knižná publikácia *Magyarországi mérgek növények* (*Uhorské jedovaté rastliny*).

Bol nositeľom viacerých vyznamenaní: Hessenský kríž (1847), Portugalský rytiersky kríž (1852), Pruský čestný rytiersky kríž sv. Jána (1859), Rad železnej koruny 3. triedy (1869).

Tento článok som vypracoval s pomocou nasledovnej literatúry: *Biografický lexikón Slovenska* 5. zv. Km – L. Martin: Slovenská národná knižnica, 2013, s. 468 – 469, ako aj Új Magyar Életrajzi Lexikon 3. zv. H – K. Budapest, Magyar Könyvklub 2002, s. 1233.

Augustín Kubínyi zomrel 19. 9. 1873 v Budapešti, pochovaný bol v obci Tápíószentmárton neďaleko Budapešti. Ulica i miestna základná škola v tejto obci nesú jeho meno, v škole mu bola postavená aj busta.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

Osobnosti

HRUŠKOVIČ, Samuel – 275. výročie úmrtia (1. 9. 1748 Banská Bystrica), barokový spisovateľ a prekladateľ. V roku 1717 študoval v Lučenci. Skladal latinské verše a náboženskú lyriku. Jeho najvýznamnejším dielom je latinská rukopisná autobiografia *Vita Samuelis Hruscowitz* (*Život Samuela Hruškoviča*).

KUBINEC, František – 15. výročie úmrtia (4. 9. 2008 Poltár), sklár, výrobca a hráč na ľudových hudobných nástrojoch. Spolu s otcom Jurajom a bratom Martinom tvorili známe Trio Kubincovcov – trio fujaristov. Narodil sa 5. 1. 1939 v Utekáči.

PETIAN, Daniel – 195. výročie úmrtia (6. 9. 1828 Příbelce), národnokultúrny pracovník, kňaz. Národný buditeľ, od r. 1810 člen Učenej spoločnosti banského okolia. Prispieval na Katedru reči a literatúry slovenskej pri evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici. Propagoval a podporoval slovenskú tlač. Zberateľ ľudovej slovesnosti – jeho album z cesty, ktorú podnikol v r. 1794 – 95, patrí medzi významné kultúrnohistorické dokumenty svojej doby. Študoval aj v Lučenci, ale väčšiu časť svojho života prežil v Příbelciach. Zostavil významný dokument *Album kultúrneho a literárneho života na Slovensku*. Autor rkp. práce k dejinám uhorskej ev. cirkvi. Jeho knižnicu darovali potomkovia Matici slovenskej (1870). Narodil sa 19. 9. 1772 v Polichne.

NYÁRY, Albert – 90. výročie úmrtia (6. 9. 1933 Budapešť), maliar, historik, archeológ. Na vlastné náklady sa podieľal na viacerých archeologických vykopávkach. Svoju tvorbu vystavoval na mnohých výstavách. Narodil sa 2. 6. 1871 vo Filakove.

PANTOČEK, Leo Valentín – 130. výročie úmrtia (11. 9. 1893 Zlatno), lekár, vynálezca. Pôsobil ako chemik v sklárni v Zlatne od r. 1848. Počas pôsobenia v Zlatne vyrobil aj sklenené peniaze (na svetovej výstave v Paríži bol odmenený zlatou medailou). Pod jeho vedením sa vyrábali aj prvé zrkadlá v Uhorsku.

Pokračovanie na s. 7

Bol vynálezca irisovaného skla (sklo sfarbené dúhovými odtieňmi) a hyaloplastiky. Bol prvým človekom v Uhorsku, ktorý sa zaoberal dagerotypiou (najstarší spôsob fotografie). Býval v kaštieli majiteľ a sklárni Záhn a v Zlatne, kaštieli. V záhrade neďaleko skleníka mu dal Záhn postaviť laboratórium.

KUCHYNKA, Štefan – 205. výročie narodenia (15. 9. 1818 Utekáč) a **145. výročie úmrtia** (6. 12. 1873 Utekáč), statkár, podnikateľ. Nájomca sklárne v Utekáči. Spolu s bratom Karolom postavil pri Málinci novú skláreň, vyrábala tabuľové a fúkané sklo. Spolumajiteľ železiarni v Cinobani. Poslanec uhorského snemu. V sklárni krátko nato zaviedol zvláštne žetóny tzv. „veksle“, náhradné peniaze zo žltého kovu v hodnote 1, 5, 10 grošov. Sklári za svoju prácu dostávali časť platu vekslami a časť v grošoch. Za vekse si mohli nakupovať len v jeho obchode.

HUBAY, Jenő – 165. výročie narodenia (15. 9. 1858 Pešť), huslista, hudobný skladateľ. V r. 1894 sa oženil s grófkou Rózou Máriou Annou Cebriánovou, ktorá pochádzala z Dolnej Slatinky a často ju navštevoval, kde oddychoval v kaštieli. V Lučenci aj vystupoval. V r. 1919 sa stal riaditeľom Hudobnej akadémie v Budapešti. Zomrel 12. 3. 1937 v Budapešti.

ŠUTTA, Juraj, prof. MVDr., CSc. – 100. výročie narodenia (20. 9. 1923 Mýtňa), veterinár, vysokoškolský učiteľ. Ako pedagóg sa zaslúžil o výchovu veterinárnych lekárov v oblasti chirurgie. Zomrel 28. 10. 1981 v Alger (Alžírsko), pochovaný je v Mýtnej.

KÁRMÁN, Jozef st. – 285. výročie narodenia (29. 9. 1738 Lučenec), kalvínsky biskup, cirkevný spisovateľ. Autor a prekladateľ modlitebných kníh. Zaslúžil sa o zriadenie teologického ústavu v Lučenci v r. 1791. V roku 1794 bol menovaný za biskupa. Kráľ Leopold II. ho povýšil do šľachtického stavu. Zomrel 5. 4. 1795 v Lučenci, kde je aj pochovaný.

• **Udalosti**

- **810. výročie** (28. 9. 1213) – zavraždenie kráľovnej Gertrúdy Meranskej v Pilíši a následné odobratie Lučeneckého panstva sprisahaneckým Kačicovcom a jeho pridelenie kráľovi nápomocným Tomajovcom – budúcemu palatínovi Dionýzovi I. Tomajovi so sídlom v Haliči.
- **110. výročie** (7. – 8. 9. 1913) – prelet lietadlom Andreja Kvasza a bratov Tóthovcov (z Haliče) z Lučenca nad Halič a späť.
- **100. výročie** (2. 9. 1923) – založenie Okresnej hasičskej jednoty v Lučenci.
- **95. výročie** (9. 9. 1928) – založenie Slovenskej ligy v Kokave nad Rimavicou, prvým predsedom bol Pavol Bysterský.
- **10. výročie** (7. 9. 2013) – osadenie pamätnej tabule nestorovi fujaristov Jurajovi Kubincovi na Salajke, autorom návrhu časti tabule ešte v roku 2010 bol Rudolf Stehlík.

A já baša s Kokavi...

spevník ľudových piesní z Kokavy nad Rimavicou. Obsahuje 250 znotovaných ľudových piesní.

Zozbierala a znotovala:

Mgr. Viera Brezinová

Recenzent: **Mgr. Rudolf Veselovský**

Fotografie poskytol: **Robert Schill**

Vydavateľ: **Novohradské osvetové**

stredisko – kultúrna inštitúcia

Banskobystrického samosprávneho kraja

s finančným príspevkom

Hudobného fondu,

s finančným príspevkom

Obce Kokava nad Rimavicou

a podporovateľov vydania.

Rok vydania: 2023

ISBN: 978-80-85155-56-3

Počet strán: 160

Cena: 17,- €

Ako objednať?

Spevník si zakúpite priamo v Novohradskom osvetovom stredisku, J. Kármána 2, 984 01 Lučenec, tel.: 047 4512703, 4513177.

V prípade, že si spevník chcete objednať poštou, kontaktujte nás e-mailom na adresu

vzdelavanie@noslc.sk

a platbu môžete vykonať bankovým prevodom, alebo Vám publikáciu pošleme na dobierku. K cene si účtujeme poštovné a balné.

Blahoželáme

Prof. PhDr. Karolovi Horákovi, CSc.,

rodákovi z Novohradu – Katarínskej Huty – k okrúhlemu životnému jubileu (13. septembra). Vysokoškolský učiteľ, literárny a divadelný vedec. Od roku 1965 pôsobí ako pedagóg Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V r. 1971 – 77 externý dramaturg v Divadle J. Záborského v Prešove, 1998 – 2003 vedúci literárno-dramatickej redakcie STV (Štúdio Košice), 2000 – 03 vedúci Katedry estetiky a vied o umení FF PU, 2002 vedúci Katedry kulturológie IEVUK FF PU. Zakladateľ a dlhoročný riaditeľ festivalu Akademický Prešov. Držiteľ mnohých ocenení, napr. Rad Ľudovíta Štúra II. triedy od prezidenta SR za mimoriadne zásluhy o kultúrny rozvoj SR, cenu SC AICT 2020 za mimoriadny prínos v oblasti divadla, Krištáľové krídlo 2020 (mimoriadna cena).

Jánovi Blahutovi

k významnému životnému jubileu (23. septembra). Folklorista, spevák, tanečník, výrobca, umelecký vedúci FS Kokavan v Kokave nad Rimavicou.

Stalo sa v regi3ne

HRAVOŠŤ – HRANIE – HRA

17. 7. – 21. 7. 2023 sme pod záštitou NOS v Lučenci pripravili detské dramatické dielne pod názvom **HRAVOŠŤ – HRANIE – HRA**. Našich dielní sa zúčastnilo 25 detí vo veku od 7 do 13 rokov. Prišli sa hrať, hravo vnímať svet a s hraním ho odprezentovať ľuďom na okolí.

V pondelok sa nádejní mladí milovníci divadla a priaznivci umenia stretli v priestoroch Novohradského osvetového strediska v Lučenci, aby spoločne strávili celý týždeň ponorení do hry, kreativity, pohybu a dramatizácie. Začali sme svižne a tak aj pokračovali. Za celý týždeň sme absolvovali hodiny dramatickej prípravy. Učili sme sa správne dýchať, pohybovať sa na javisku, improvizovať, výrazne rozprávať, tvoriť dramatické situácie, vcítiť sa do roly, pohybovať sa na javisku, spievať, rytmizovať, intonovať... Ak sa vám to zdá veľa, vôbec sme neskončili. Dramatická príprava je predmet, ktorý obsahuje veľa zručností užitočných v modernom digitalizovanom svete. V dramatickej príprave vnímame svoje okolie, emocionálne spracujeme situáciu, vyhodnocujeme najlepšie riešenie, jednoducho, pripravujeme sa pre život v 21. storočí.

Deti sa počas každého dňa venovali jednotlivým zložkám pod vedením lektorov, ktorí ich postupne pripravovali na záverečné vystúpenie. Učili sa riešiť situácie, kreatívne reagovať, prezentovať svoje schopnosti, pointovať, podčiarknuť hlavnú myšlienku, zhudobniť, rýmovať, otextovať... jednoducho vydolovať zo seba to najlepšie, aby pripravili divákovi nezabudnuteľný zážitok.

Na výslednom efekte sa podieľal tím ľudí: **Monika Szabóová** – dramatizácia a kreativita, **Zuzana Garajová** – textovanie a hudobná príprava, **Martina Szabóová** – pohyb a rytmizácia, **Peter Vrťo** – pohybové divadlo, **Katarína Mažárová** – tvorenie bábok, **Laura Lacková** a **Sandra Horváthová** – animátorstvo.

Celotýždňový program vyvrcholil piatkovým vystúpením pod názvom **TELEVADLO**. Účastníci dielní pod vedením lektorov predviedli svoje úspešné vystúpenie rodičom, priateľom a priaznivcom. Dokázali, že voľný čas môžeme stráviť rôzne – športom, leňošením, ale aj tvorením, navčičovaním a prácou v tíme kamarátov.

Ďakujeme Novohradskému osvetovému stredisku za poskytnutie priestorov a materiálu a metodičke Milade Bolyošovej za zabezpečenie hladkého priebehu celého týždňa.

Divadelné dielne boli organizované s finančnou podporou Fondu na podporu umenia.

Mgr. Monika Szabóová

Folklórny večer

Večer venovaný folklóru sa konal **21. 7. 2023** na nádvorí Novohradského osvetového strediska v Lučenci.

V programe účinkovali **Mladí heligónkari** z Novohradu, folklórny súbor **Poltarica** z Poltára, hudobno-spevácka skupina **Haličan** z Haliče, FSK Občianske združenie **Hráči z Malohontu** a **Ľudová hudba Petra Fizoľu** z Kokavy nad Rimavicou.

Hlavným cieľom podujatia bolo predstaviť folklórne súbory a ľudové hudby popri prezentácii aj formou moderovaného rozhovoru. Návštevníkom sme priblížili históriu, súčasnú činnosť a plány do budúcnosti folklórnych zoskupení z Novohradu a Malohontu. Účinkujúci sa predstavili tvorbou vychádzajúcou z regionálnych folklórnych tradícií.

Podujatie z verejných zdrojov podporil **Fond na podporu umenia.**

Bc. Milan Gabera
odborný kultúrno-osvetový pracovník,
metodik pre folklór

... povedala. ÁNO ...

21. 7. 2023 sa v malej sále Novohradského osvetového strediska v Lučenci konala vernisáž výstavy – ukážky zo svadobnej izby, textil, kroje, obradové pečivo. Autorkami výstavy boli **Mgr. Michaela Škodová** a **Bc. Janka Čerepová**. Ide o sprievodné podujatia XXVII. Medzinárodného novohradského folklórneho festivalu, ktorého ústrednou témou je tento rok **Svadba**.

Svadobné zvyky v Novohrade

27. 7. 2023 sa v malej sále Novohradského osvetového strediska v Lučenci konala odborná prednáška **Mgr. M. Škodovej**, etnologičky Novohradského múzea a galérie v Lučenci. Ide o sprievodné podujatia XXVII. Medzinárodného novohradského folklórneho festivalu, ktorého ústrednou témou je tento rok **Svadba**.

XXVII. Medzinárodný Novohradský folklórny festival

Novohrad bol päť dní dejiskom XXVII. Medzinárodného Novohradského folklórneho festivalu. Slávnostné otvorenie sa konalo 26. 7. 2023 už tradične pod hradom Šomoška v Maďarsku. Zúčastnili sa ho všetky súbory a každý pár niesol zástavu svojho štátu.

Hlavným organizátorom bolo **Novohradské osvetové stredisko v Lučenci** – kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja, ktoré festival organizuje v spolupráci s viacerými partnermi zo Slovenska i Maďarska, ku ktorým patrí najmä Mesto Lučenec. Jedinečnosťou tohto festivalu je, že sa koná na území dvoch štátov, teda na území historického regiónu Novohrad a teraz to bolo v 12 mestách a obciach. Na slovenskej strane regiónu to bolo v Lučenci, Fiľakove, Poltári, Cinobani, Haliči, Vidinej, Divíne a Dolnej Strehovej. Maďarskými dejiskami boli Salgótarján, Mihálygerge, Kazár a Bánk, kde sa festival 30. júla končil.

Keďže témou tohto ročníka bola *Svadba*, tak hneď prvý festivalový deň začal chystaním na svadbu v programe *Národ baví národ* a dom tanca sa konal v priestoroch reštaurácie Biela labuť.

Hlavný program v Lučenci sa uskutočnil v sobotu 29. júla krojovaným sprievodom mestom z Kubínyho námestia cez Masarykovu ulicu až do amfiteátra v mestskom parku.

Galaprogram začal *Svadobnými obrázkami* a vystúpili v ňom domáce folklórne súbory: DFS Kukučky z Poltára, DFS Jánošík z Fiľakova, DFS Radosť z Lučenca, FS Ipeľ z Lučenca, FS Jánošík z Fiľakova, FaDS Dubkáčik z Buzitky, ŽSSK Vidovenky z Vidinej, FSK Haličan z Haliče, SSK Spievanky z Lovinobane a FSK Hrnčiarka z Hrnčiarskych Zalužian.

V programe *Pod obloky* vystúpili dva domáce súbory (FS Partizán z Banskej Bystrice a FS Zelený veniec z Maďarska) a dva zahraničné (Calabruixescola de ball-Escolade ball de bot Calabruix Group zo Španielska a Ankira Culture Art Youth Club – Ankara z Turecka). Nasledovalo tanečno-hudobno-spevácke predstavenie *Šiša Pišta* v podaní FS Krtišan z Veľkého Krtíša a záver patril ľudovej medzinárodnej veselici.

Pokračovanie na s. 11

Rozlúčkové vystúpenia zahraničných súborov sa konali 30. júla na Námestí republiky v Lučenci.

V rámci festivalu sa konalo viacero sprievodných podujatí – *V Novohrade pri muzike*, vystúpenie ľudových hudieb..., *Park remesiel* držiteľov certifikátu Regionálny produkt Novohrad a tvorivé dielne v prezentačnom stane NOS, kde si mohli vyskúšať točenie na hrnčiarskom kruhu.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

**Mgr. Stanislav Spišiak, riaditeľ
Novohradského osvetového strediska v Lučenci**

Koliesko 2023

Prvý augustový víkend sa v Kokave nad Rimavicou uskutočnil už 32. ročník Festivalu ľudovej kultúry Koliesko (FF Koliesko).

Návštevníci Kokavy nad Rimavicou mali v tých dňoch opäť možnosť zažiť atmosféru ľudových tradícií vo forme tanca, spevu, hudby, remesiel či tradičnej gastronómie.

Kostra programov folklórneho festivalu ostáva každoročne zachovaná, obmieňajú sa účinkujúci a tento rok sa zakomponoval do festivalu aj nový komorný program v synagóge, ktorý mal úspech a plánuje sa v jeho pokračovaní aj v ďalších ročníkoch.

V priestoroch vo Dvore krčmy Lúč sa už po druhýkrát konali Leščákove dišputy, tentokrát na tému DH Kokavčanka. Návštevníci si mohli pozrieť vystúpenia v programoch ako „Koliesko pri fontáne“ v piatok a v sobotu, „Folklórnu scénu“ v piatok v sále kultúrneho domu (KD), „Ozveny nad Kokavou“, koncert na námestí v piatok večer, vystúpenie detských folklórnych súborov v amfiteátri v sobotu. Programy ako „Kokavské podoby“ a regionálny program *Vrch Hrona* boli kvôli nepriaznivému počasiu presunuté do sály KD, no nestratili na kvalite, skôr naopak. Prostredie interiéru vytvorilo veľmi príjemnú, priam rodinnú, atmosféru návštevníkov a účinkujúcich. Na spomínaných programoch sa predstavili folklórne súbory, tanečné, hudobné i spevácke kolektívy z okolitých regiónov a zo vzdialenejších kútov Slovenska i Moravy.

Čoraz viac populárnejšie sú aj sprievodné podujatia v rámci festivalu, ktorých je naozaj dosť.

Pokračovanie na s. 12

Aj tento rok to boli: Národopisná knižnica s možnosťou oboznámiť sa s publikáciami autorov z Kokavy. Festival ponúkol vernisáže troch výstav a výstavu v Starej škole, ktorá sa prezentovala mnohými ďalšími zaujímavými aktivitami počas celého festivalu. Najmenší mali možnosť zúčastniť sa rôznych tvorivých dielní v Detskom dvore u Jurka a Ďurka, kde sa konala aj módna prehliadka známa ako „Folklórne parádnice“ a divadelné predstavenie na motívy kokavských povestí. V remeselnej uličke ste mohli nazrieť do tajomstiev tradičnej remeselnej výroby a predstavilo sa v nej 80 remeselníkov, ktorí sú držiteľia certifikátu Regionálny produkt Gemer-Malohont.

Na festivale Koliesko bolo otvorených desať „Dvorov“. Každý bol špecifický svojím programom a gastronómiou: Kokavský dvor, Dvor fujaristov, Heligónkarský dvor, Detský dvor, Cigánsky dvor, Dvor pri krčme Lúč, Liešnický dvor, Sklársky dvor, Novohrad pod šiatrom, kde sa predstavili remeselníci, ktorí sú držiteľmi regionálnej značky Produkt Novohrad, Dvor Paľa Bútora, ktorý sa zameral na tohtoročné výročia osobností folklóru, medzi ktoré patril aj pozdrav Paľovi Bútorovi pri príležitosti jeho dvoch výročí (75. výročie narodenia a 10. výročie úmrtia). Zároveň sa vo Dvore Paľa Bútora uviedol do života spevník *A ja baša s Kokavi* Kokavčanky Vierky Brezinovej. Vinšovalo sa aj jubilantom. Koncerty v evanjelickom a rímskokatolíckom kostole zavŕšili FF Koliesko 2023. Do Kokavy aj tento rok prišiel „Sklársky expres“. Ten spolu s „Folklórnym vlakom“ priviezol na festival návštevníkov, ktorí si tak mohli bezstarostne vychutnať jednotlivé programy. Tieto spôsoby dopravy sa osvedčili aj minulý ročník, kedy sa hľadali alternatívy dopravy pre návštevníkov, ktoré mali zodpovedať ekologickej či lacnejšej forme dopravy. Naspäť domov mohli návštevníci festivalu využiť aj pridané nočné spoje po skončení programov v piatok aj v sobotu.

Obec tento rok zriadila aj záchytné parkovisko. Na FF Koliesko vystúpilo 940 účinkujúcich vrátane remeselníkov a autorov programov.

S uskutočnením 32. ročníka FF Koliesko sme z pohľadu organizátorov spokojní a tešíme sa ako aj účasti všetkých priaznivcov tradičnej ľudovej kultúry tak aj tým, ktorí boli jeho súčasťou ako účinkujúci či autori programov. Sme radi, že aj po technickej stránke sa nám podarilo vytvoriť podmienky pre podujatia v exteriéri aj v interiéri, ktorý sa využil hlavne v sobotňajší daždívý večer.

FF Koliesko 2023 z verejných zdrojov podporili Fond na podporu umenia a podujatie sa zrealizovalo aj s finančnou podporou BBSK.

Obec ako hlavný organizátor ďakuje všetkým spoluorganizátorom, mediálnym a reklamným partnerom a darcom.

Veľká vďaka patrí celému organizačnému štábu, technickému štábu a pani kuchárkam v škole, ktoré sa opäť postarali o výborné stravovanie účinkujúcich. Už teraz sa tešíme na nasledujúci 33. ročník. Význam čísla 3 v numerológii má pozitívne stránky, ako je láska k životu, optimizmus, dobre rozvinutá fantázia, umelecký vkus. Preto pevne verím, že ďalší ročník bude výnimočný nielen vďaka majstrovskému číslu 33, ale hlavne vďaka všetkým ľuďom, ktorí prechovávajú a rozvíjajú lásku k tradíciám.

Blanka Harasimová, vedúca MKS v Kokave nad Rimavicou

Folklorný vlak

na **Koliesko** s ľudovou hudbou **Barnabáša Szaboa**. V piatok **4. 8. 2023** osobný vlak na trati Lučenec – Kokava nad Rimavicou s odchodom z Lučenca o 14.48 hod. a príchodom do Kokavy o 15.56 hod. Ideálny čas ako nezmeškať žiadny z programov.

Novohradské osvetové stredisko v Lučenci v dostatočnom časovom predstihu informovalo o takejto možnosti cestovať ekologickým vlakom, podmienkou bola len registrácia a následná cesta nočným spojom do Lučenca zdarma, stačilo len predložiť lístok z vlaku. Zámerom je nechať automobil doma a cestovať vlakom na Koliesko.

Srdcom maľované

Vernisáž výstavy obrazov sa konala 4. 8. 2023 v synagóge v Kokave nad Rimavicou v rámci Festivalu ľudovej kultúry – stretnutia mladých folkloristov KOLIESKO.

Výtvarníčka **Iveta Kuricová** z Kalinova je členkou štúdia AVT (amatérskej výtvarnej tvorby) pri Novohradskom svetovom stredisku v Lučenci.

Záľube sa venuje od detstva. Vždy obdivovala slovenské ľudové kroje a ako sama uvádza, každý papierik, ktorý mala doma, pokreslila krojmi. Študovala na Gymnázium B. S. Timravy v Lučenci. Na tvorivých stretnutiach jej lektor, akademický maliar Štefan Balázs, poradil a usmernil, čo ju výrazne obohatilo v ďalšej tvorbe. Neskôr absolvovala Univerzitu tretieho veku v Banskej Bystrici v odbore filozofia – výtvarná tvorba. Maľovanie sa naplno venuje od roku 1973.

Obľúbila si olejové farby, preto v jej tvorbe výrazne prevláda olejomalba. Maľuje na plátno, začínala maľovaním kvetov, kytíc, zátišími a postupne sa dostala k figuratívnej maľbe. Keďže ju vždy zaujímal ľudový odev, namaľovala postavy v slovenských ľudových krojoch, najskôr zachytila kroj z Detvy a Myjavy. Postupne objavovala nové oblasti a každá mala svoj typický odev. Čo ju priviedlo k myšlienke namaľovať 40 najznámejších slovenských krojov. Celkom sa jej to nepodarilo, lebo plány prekazili zdravotné problémy. Ale podarilo sa jej namaľovať 23 obrazov, na ktorých sú zachytené kroje z viacerých regiónov, napr. Kokava, Liptov, Horehronie, Ždiar, Bzovík, Zvolenská Slatina, Moravské Lieskové... V súčasnosti maľuje tiež ženské tváre a venuje sa aj maľbe na sklo. Námety získava opäť z ľudového umenia, najmä z tradičných ornamentov, prevažne rastlinných. Vytvorila zaujímavú kolekciu štyroch ročných období na skle – jar, leto, jeseň, zima. Jej tvorba bola prezentovaná na viacerých kolektívnych výstavách v Lučenci, Zvolene, Banskej Bystrici... Najviac si cení výstavu v rámci Folklorných slávností pod Poľanou v Detve v roku 2016.

Renáta Ádamová

Kokava Paľ a Bútor a

Podujatie sa konalo **4. 8. 2023** v Kokave nad Rimavicou a bolo venované folkloristovi, tanečníkovi, choreografovi, osvetárovi **Mgr. art. Paľovi Bútorovi** pri príležitosti jeho dvoch výročí – 75. výročia narodenia (6. 2. 1948) a 10. výročia úmrtia (5. 7. 2013). Pripomenuli sme si ho s jeho kamarátmi a folkloristami. Spomínali sme nie so smútkom, ale tak ako to vedel len on. Veselo, zábavne, radostne, bez pretvácky, s dojatím. Ľudovým tancom a jeho vyhádzanou, choreografiami, muzikou...

Úvodný vstup patril spevákovi Jaroslavovi Spiššákovi, po ňom zahrala ľudová hudba z Klenovca a keď sa na veľkoplášnej obrazovke objavila fotografia Paľ a Bútor a, z reproduktorov zaznel jeho hlas, jeho odkaz folkloristom. Posledný list na rozlúčku od Vladimíra Kysel'a prečítal Mgr. Matej Gajdoš.

Pokračovanie na s. 14

Moderátor Mgr. art. Marian Čupka vyzval riaditeľa Novohradského osvetového strediska v Lučenci **Mgr. Stanislava Spišiaka**, aby oficiálne podujatie venované Paľovi Bútorovi otvoril. Nechýbal ani slávnostný spoločný prípitok „za edon“ na jeho pamiatku. Nasledovalo vystúpenie dvoch tanečných párov, členov Lúčnice, s jeho *Vyhadzovanou...* a prišiel s nimi osobne aj Ing. Mgr. art. Pavol Pilař, generálny riaditeľ umeleckého súboru Lúčnica.

Potom si na Bútora zaspomínali jeho dlhoroční kamaráti/kamarátky: prvou bola Mária Ambrušová, po nej Emil Bartko, Jozef Burič, Andrek Kulik, Andrej Ihnat...

V druhom bloku **Spomíname**, ktorý sa skladal z troch častí, sa pripomenuli aj výročia iných osobností Kokavy nad Rimavicou. **Do folklórneho neba pozdravili:** Juraj Gálus-Abelovec (165. výročie nar.), Štefan Bobro (120. výročie nar.), Pavel Piliarik-Bučko (100. výročie nar.), Ondrej Radič (100. výročie úmrtia), Ladislav Leng (50. výročie úmrtia), Juraj Beracko (80. výročie nar.), Pavel Spišiak (25. výročie úmrtia), František Kubinec (15. výročie úmrtia); **Do uška povinšovali** jubilantom **Igorovi Kovačovičovi**, **Jurajovi Krahulcovi st.** a **Jurajovi Krahulcovi ml.**, **Jaroslavovi Piliarikovi**, **Jánovi Blahutovi** a **Kataríne Györgyovej**; **Pripomenuli:** Juraja Kubánku (95. výročie narodenia).

Ako prvá vystúpila **Fsk ROVINA** z Dlhého Klčova, s jeho kamarátmi Andrejom Kulikom, bývalým starostom, Andrejom Ihnatom... Obec Dlhé Klčovo udelila Bútorovi čestné občianstvo ešte keď Paľo žil, zaspievali aj jeho obľúbenú pieseň. Obec Dlhé Klčovo je úzko spätá s folklórom, organizuje celoštátnu súťaž sólistov tanečníkov v ľudovom tanci „Šaffova ostroha“. Potom sa predstavil **FS VEPOR** z Klenovca, ktorý vedú manželia Stanislava a Jaroslav Zvarovci.

Do života bol uvedený spevník kokavských ľudových piesní **A Jä baša s Kokavi...**, autorky **Mgr. Viery Brezinovej**. Mária Ambrušová, ako krstná mama, ho „pokrstila“ vodou z Rimavice. Nasledoval spoločný spev piesne **Kod zmo sä tag zišľi**, ktorej text dostali návštevníci od organizátorov. Nechýbala ani autogramiáda v stánku NOS.

V programe ďalej vystúpili: **VRŠANSKÁ MUZIKA** z Terchovej, **Juraj Krahulec st.**, **Mladí heligónkari** z Novohradu, **Ladislav Kouba** a **Veronika Malatinová**, **Juraj Krahulec ml.** a **Stelka Krahulcová**, **FS JÁNOŠÍK** z Fiľakova a **LH Ďatelinka**, dychová hudba **KOKAVČANKA** a vyvrcholením bol **FS PARTIZÁN** z Banskej Bystrice. Záver patril **FS POLTARICA** z Poltára a **LH Petra Fizoľu**.

„Všetky kokavské piesne mám rád, všetky sú mi milé, ale pre mňa je a bude najmilšia melódia – Vrchárska nálada, ktorá nemá obdobu nikde na Slovensku. Tá vyjadruje aj smútok, žiaľ, aj radosť a potešenie zo života v našom krásnom, ale na živobytie nehostinnom kraji.“ Aj takto povedal o sebe v knihe Štefana Repčoka: *Kronika organizovaných foriem folklóru.*

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Michal Abelovský

Anton Emanuel Timko – Perohryz

„Slovenský Jules Verne“, jeho dielo, kraj, doba, rod a nasledovníci

Slávnostné uvedenie knihy autora PhDr. Jozefa Klindu sa konalo 12. 8. 2023 v rámci Haličských slávností v Haliči. Kniha sa prezentovala symbolicky vodou zo starej haličskej školskej studne a vínom. Posledný Timkov pravnuak doc. RNDr. Ivan Červeň CSc. a pán farár z Podkriváňa. Potom nasledovala autoqramiáda.

Publikácia o národovcovi a učiteľovi **A. E. Timkovi – Perohryzovi** (1843 Selce – 1903 Podkriváň), ktorú vydala **obec Halič** pri príležitosti jeho **180. výročia narodenia** a **120. výročia úmrtia**, prvý raz na 672 stranách opisuje v historických súvislostiach jeho utajovaný život. Zároveň po 150 rokoch uvádza výber z jeho asi 300 literárnych prác, v origináloch zachovaných len v knižnici Harvardovej univerzity a Slovenskej národnej knižnice v Martine. Totiž väčšinu z nich po jeho smrti pod vyhrážkami úradov musela jeho manželka verejne spáliť pred školou v Podkriváni. Uverejňuje aj farebné dobové maľby, ilustrácie, mapky, portréty dejateľov a literátov, erby a fotky sídiel súvisiace s jeho životom a dielom.

V období prvej ČSR Timka rehabilitovali a znova zaradili medzi významných slovenských literátov. V Podkriváni mu na hrobe slávnostne odkryli pomník od zakladateľa slovenského sochárstva Fraňa Štefunku (dnes NKP). Niektoré knihy opätovne vydali, avšak s redaktorskými antikomunistickými zmenami. Z tohto dôvodu sa po roku 1948 Timko znovu skrívodlivo dostal do nemilosti. Nezmyselne ho zaradili medzi klérofašistov, antikomunistov a nepublikovateľných spisovateľov; vymazali z učebníc a jeho dielo vyradovali z knižníc, aby upadlo do zabudnutia. Neuvedomili si, že Timko o vzniku I. svetovej vojny, ZSSR, ani ČSR ani nesníval. Velebil len vierozvestov sv. Cyrila a sv. Metoda, pričom poznal osobne viacerých štúrovcov a ich nasledovníkov, s ktorými spolupracoval najmä v Banskej Bystrici, Martine, Skalici, Senici, Trnave a Novohrade. V dobe silnejúcej maďarizácie túžil len o zrovnoprávení národov vo svojej vlasti – Habsburskej monarchii; o zachovaní slovenského národa, rozvoji jeho povedomia a kultúry. Snažil sa zaviesť štúrovskú slovenčinu do literatúry a škôl, sprístupniť ju najmä vidieckemu ľudu.

Timkov rod sa „vetvil“ od Kláštora pod Znievom Pohroním cez Radvaň, Slovenskú Ľupču, Selce po Novohrad. Študoval na gymnáziu a učiteľskom ústave v Banskej Bystrici. Ako učiteľ pôsobil v Radvani, Haliči, Veľkej nad Ipľom, Bystrej, Kline a Podkriváni. Bol známy ako publicista, básnik, ilustrátor, skladateľ, organista, spevák, dramaturg, ale najmä utlačovaný plodný slovenský spisovateľ – satirik a fantasta. Timkovi zverejňovali príspevky v renomovaných slovenských periodikách spolu s dielami J. Kalinčiaka, S. H. Vajanského, S. Chalupku, J. Bottu, J. Záborského, P. E. Dobšinského, A. Sládkoviča, J. Kráľa a ďalších literátov, tiež Tolstoja, Andersena, Mickiewicza, Mikszátha. Asi 13 jeho knižiek vyšlo v knižnici zábavného a užitočného čítania v Senici a Trnave. Jeho Grošovú knižnicu pre slovenskú mládež tlačili v Skalici. V B. Bystrici bol redaktorom 27 ročníkov Starého a nového vlasteneckého kalendára. Spolu s A. Sokolíkom v Martine vydávali prvý slovenský detský časopis Včelka (63 čísel na 1014 stranách), predchodcu dnešnej Včielky.

Timka po rehabilitácii považujú za zakladateľa slovenskej fantastickkej, environmentálnej, mykologickej, sadovníckej, poľovníckej a detskej beletrie; za spoluzakladateľa historickej, etnografickej, lesníckej a cestopisnej literatúry. Jeho „Krupľová komédia“ – prvá maňušková divadelná hra sa hrá dodnes. Viacero jeho diel vyšlo v Česku (vrátane stále aktuálnej knižky Macko), kde ho považujú za zakladateľa českej poľovníckej literatúry. Perzekvovaný Timko musel často písať pod rôznymi pseudonymami. V jeho historických dielach nechýbajú postavy zbojníkov (Jánošíka, Hrajnohu,..) a turkobijcov. Mnohé básnické a prozaické diela predstavujú prvotiny environmentálne orientovanej slovenskej literatúry. Už v tom čase ho nazvali Priateľ prírody a Priateľ stromov; milovníci fantastickkej literatúry „Slovenský Jules Verne“.

Jeho cestovateľ Perohryz sa v nej pohybuje od Islandu po Japonsko, od severného pólu po Afriku, kde situoval aj príbeh zajatej Angeliky, ktorá 85 rokov predstihla sfilmovanú Angeliku. Perohryz s muzikantom Števkom Vržďalíkom z Podpoľania navštevuje aj Peklo, sídlo Smrti. Nechýbajú ani Výskumy z Mesiaca a prvý raz publikovaný rukopis U brány neba. Prvý raz v slovenčine opisuje Svätú zem. Unikátna je aj jeho reportáž z veľkej hospodárskej výstavy v roku 1883 v Lučenci. K prvotinám patrí aj určovanie húb s uvedením aj ľudových názvov.

PhDr. Jozef Klinda

JAZYKOVÉ OKIENKO

Júliusa Lomenčíka

Písanie veľkých písmen III.

Po letnom exkurze do dejín spisovnej slovenčiny, konkrétne kodifikácie štúrovskej slovenčiny, sa vraciame k téme písania veľkých písmen. Vo verejných písaných prejavoch sa veľmi často stretávame s nerešpektovaním spisovnosti v písaní veľkých písmen. Pritom ústredné miesto pri posudzovaní jazykových prostriedkov z hľadiska ich náležitosti do spisovného jazyka má pojem a termín **s p i s o v n o s ť**. Z neho vychádzajú **k r i t é r i á** spisovnosti. Termín *spisovnosť* sa podľa jazykovedca Jozefa Ružičku „používa ako pomenovanie tej vlastnosti jazykového prostriedku, ktorá ho zaraďuje do systému spisovnej podoby národného jazyka, lebo zodpovedá jeho normám...“ (1967). V tomto kontexte nerešpektovanie kodifikáciou potvrdeného spôsobu písania **v e ľ k ý c h** začiatočných **p í s m e n** je narušením spisovnosti. Dochádza k tomu často aj napriek tomu, že v platných *Pravidlách slovenského pravopisu* sa tejto téme venuje značná pozornosť a jednotlivé skupiny prípadov sa rozpracúvajú v samostatnej rozsiahlej kapitole. Preto si pripomenieme aspoň niektoré problematické slová, pretože používatelia spisovného jazyka si často neuvedomujú hranice vlastného mena ako osobitného označenia istého jedinečného predmetu v rámci daného druhu.

Napríklad nesprávne sa rozlišujú mená príslušníkov národov, etnik utvorené od vlastných mien: Slováč, Škót, Žid, Talian, Cigán na pozadí všeobecných podstatných mien, ktoré vznikli z vlastných mien príslušníkov národov, etník, napr. **škót** (skúpy človek), **žid** (príslušník židovského náboženstva), **talian** (človek, s ktorým sa nedá dohovoriť), **cigán** (klamár). Z jazykovej praxe uvedieme aj ďalšie ťažkosti pri rozlišovaní dvojíc pomenovaní: jedného vlastného mena (*propria*) a rovnako znejúceho všeobecného mena (*apelatíva*): Štúrovci (rodinní príslušníci) – štúrovci (prívrženci Ľudovíta Štúra), Štrbské Pleso (obec) – Štrbské pleso (jazero), Mesiac, Slnko, Zem (planéty) – mesiac, slnko, zem (všeobecne), Fiat (názov firmy) – fiat (auto firmy Fiat). Z pravopisného hľadiska je potrebné odlišiť vlastné mená mytologických a biblických bytostí a zosobnených zjavov od všeobecných podstatných mien pomenúvajúcich osoby s istými vlastnosťami, napr. **Valibuk** – **valibuk** (silák), **Kyklop** – **kyklop** (silný a veľký človek), **Lucifer** – **lucifer** (zlý človek), **Mesiáš** – **mesiáš** (spasiteľ), **Venuša** – **venuša** (krásna žena).

V budúcom čísle uvedieme ďalšie neuralgické chyby v písaní veľkých písmen.

Použitá literatúra:

KAČALA, Ján: *Súčasný spisovný jazyk*.

Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2021.

Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenený vyd. Bratislava: VEDA, 2013.

KAM ZA KULTÚROU

Novohradské osvetové stredisko
– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

Umelecké slovo, divadlo

26. 9. **Slovo v hlavnej úlohe** – školenie
pre moderátorov, lektor: Marcel Páleš,
malá sála NOS o 9.00 hod.

*Podujatie z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.*

Folklor, hudba, tanec

23. 9. **OD RIMAVICE PO IPEL**,
regionálna postupová súťaž a prehliadka
hudobného folklóru dospelých
VIDIEČANOVA HABOVKA 2023
Kultúrny dom Trebeľovce o 15.00 hod.

Podujatie podporilo Národné osvetové centrum.

Foto, film, výtvarná tvorba

September: **...povedala, Ano...** – výstava
NOS Lučenec,
pracovné dni od 8.00 do 15.00 hod.

Dielňa ľudových remesiel DIELNIČKA

(priestory NOS na poschodí):

Dielňa keramiky pre verejnosť
6., 13., 20. a 27. 9. (vždy v stredu)

Práca s hlinou, pokračovanie
„Uceleného keramikého kurzu“.

Kurzy pre školy – Hlina:

Výroba magnetiek

(termín podľa dohody so školami).

Točenie na hrnčiarском kruhu

(termín podľa dohody so školami)

Kontakt: Veronika Kolčák/Nikovera,
0918 491 688, dielnicka.nos@gmail.com

Z podujatí bude vyhotovená fotodokumentácia
pre potreby a propagáciu aktivít NOS.
Zmena programu vyhradená!

Sledujte nás na www.noslc.sk a

<https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

Novohradská knižnica

– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

4. – 30. 9. Výstava Štefana

Böszörményiho (v čase otváracích
hodín), výstava fotografií, publikácií,
dokumentov a kníh na galérii **odd. náučnej
literatúry**

14. 9. a 21. 9. **Klboko tvorivosti** o 10.00
hod., cyklus tvorivých dielní v rámci
projektu Pestrá paleta zážitkov.

19. 9. **Význam európskeho kultúrneho
dedičstva v regiónoch EÚ** o 10.00 hod.
Prednáška s Michaelou Hrnčiarovou.

20. 9. **Decká z mesta** o 09.00 hod. Beseda
a autorské čítanie so spisovateľkou
Kristínou Mišovičovou
v rámci cyklu Brána príbehov dokorán.

Detský folklórny súbor KUKUČKY v Poltári – 10. výročie

DFS Kukučky bol založený v septembri v roku 2013 v Poltári pod vedením vtedy len sedemnásťročnej Miroslavy Kýpeťovej v spolupráci s Jaroslavou Kubaliakovou a Mgr. Ivanou Trhanovou. Názov vznikol z pomenovania kvetu, ktorý v hojnej miere rástol na okolitých poltárskych lúkach – kukučka. Súbor pôsobil pod záštitou Mesta Poltár a v spolupráci so zriaďovateľom sa rozvíjal a dostal dnešnú podobu. Vedúcou súboru je stále Miroslava Kýpeťová, dnes už vydatá Kuželová, ktorá je autorkou aj viacerých tanečných choreografií. Členovia im neustále pribúdajú a je zjavné, že o folklór v okolí je záujem. Prvú skupinu tvoria deti (malé kukučky) vo veku od 5 do 11 rokov a druhú skupinu dievčatá (veľké kukučky) vo veku od 11 do 16 rokov. V súčasnosti majú 30 členov, z toho 3 chlapcov a 27 dievčat.

Od roku 2013 sa predstavili na mnohých vystúpeniach po celom regióne (v Poltári, Tuhári, Rovňanoch, Uhorskom, Hradišti, Málinci, Hrnčiarскеj Vsi, Lučenci, Kokave nad Rimavicou, Hrachove...). Zároveň sa pravidelne zúčastňujú rôznych súťaží. Strieborné a bronzové pásmo si priniesli zo súťaže Eniki-beniki. Repertoár súboru je široký, predstavujú sa s detskými hrami, piesňami, tancami z oblasti Novohradu, Hontu, Podpoľania. Sú nositeľmi ľudových zvykov a tradícií (vynášanie Moreny, fašiangy, stávanie mája, páračky...). Každé ich vystúpenie je výnimočné a iné. Neustále sa snažia obohatovať svoj repertoár.

Od 1. 9. 2022 sú súčasťou OZ Mestský záujmový klub Poltár. V mesiaci september 2023 si pripomenú okrúhle výročie programom *Hraj muzika, hraj* v rámci GombovecFestu 8. – 9. 9., kde budú aj ocenené za svoju dobrovoľnú prácu.

20. – 30. 10. **Na krídlach fantázie**,
výstava knižných ilustrácií

Nadje Mišovičovej v komunitnej sále,
je súčasťou cyklu Brána príbehov dokorán.

21. 9. **Zo života Štefana Böszörményiho**
o 16.30 hod. Prednáška RNDr. Jozefa
Puntigána v maďarskom jazyku.

*Podujatia sú súčasťou akcie
Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2023
– Dedičstvo ži!*

28. 9. **Horor masky** o 10.00 h.
Prednáška s Petrom Cwokym Murínom
o jeho netradičnej záľube – vytváraní
hrôzostrašných masiek.

Podujatie v rámci cyklu Knižnica pre mládež.

29. 9. **Noc v knižnici** od 09.00 – 21.00
9.00 **Chrontulienka spod postele** –
beseda so spisovateľom **Branislavom
Jobusom** pre MŠ a ZŠ, o 10.30 v rámci
Workshopu s ilustrátorom bude sa
ilustrátor **Miroslav Regitko** venovať téme
karikatúry, podujatie bude určené

študentom SŠ a žiakom ZUŠ (podujatie je
súčasťou cyklu Knižnica pre mládež),
o 14.30 **Hviezdy nad nami**, pozorovanie

Slnka spojené s prednáškou
aj nafukovacím modelom Zeme
prostredníctvom riaditeľa Krajskej
hvezdárne a planetária Maximiliána Hella
v Žiari nad Hronom, o 16.30 **O perníkovej
chalúpku**, divadelné predstavenie pre
najmenších čitateľov v podaní divadielka
TisArt, o 18.00 **Od Sama po Štefana I.**
divadelné predstavenie zamerané na
slovenské dejiny, predvedú členovia
šermiarsko-divadelnej kumpánie **Via
Historica**, o 19.30 stretnutie s herečkou
Vicou Kerekes – **Zo života herečky.**

Novohradské múzeum a galéria
– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

Do 22. 10. **Petőfi 200: Petőfi v Lučenci**

Fil'akovo

16. – 17. 9. **Deň mobility – za kultúrou
a poznaním bez auta** v rámci iniciatívy
Európsky týždeň mobility,
Fil'akovský hrad

22. 9. **István Örkény: Tótovc**
– tragikomédia v maďarskom jazyku
Jókaiho divadla v Komárne,
MsKS o 18.00 hod.

23. 9. **Tanečný dom pre deti
s ľudovou hudbou File banda**,
MsKS o 16.00 hod.

24. 9. **XV. Na krídlach medzinárodných
melódii**,
rímskokatolícky kostol o 15.00 hod.
*podporili: Mesto Fil'akovo, MsKS, Fond na
podporu kultúry národnostných menšín.*

25. 9. **Divadelná platforma TREPP:
Škola budúcnosti** – Interaktívne
divadelné predstavenie pre študentov,
Gymnázium o 10.00 hod.

Do 20. 10. **Jubilejná výstava
Alfréda Balázsa**,
Mestské vlastivedné múzeum – galéria,

Do 15. 11. Výstava s názvom **Lássa,
kedves őcsém – zo Slováka všetko
vystane, ešte aj magyar költő.**
Fil'akovský hrad – Bebekova veža